

طرح شاخص مدیران خرید

مهر ماه ۱۳۹۹

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

۵۲/۲۲

۴۴/۴۷

شاخص صنعت – دوره بیست و پنجم

- ✓ شاخص مدیران خرید صنعت در مهر ماه، ۵۲/۲۲ است و روند افزایشی البته با نرخ کمتری نسبت به ماه قبل دارد. به غیر از موجودی مواد اولیه خریداری شده سایر زیرشاخصهای اصلی تعیین کننده شاخص کل، وضعیت را بهتر از ماه قبل نشان می‌دهند.
- ✓ شاخص موجودی مواد اولیه خریداری شده (۳۷/۴۶) با ادامه و افزایش در شیب روند کاهشی خود طی ۶ ماه گذشته به کمترین مقدار رسیده است.
- ✓ قیمت مواد اولیه خریداری شده (۹۴/۸۲) طی ۲۵ ماه گذشته از شروع طرح به بیشترین مقدار خود رسیده است و به تبع آن قیمت فروش محصولات تولید شده (۷۴/۸۱) در مهرماه نسبت به شهریور افزایش داشته است. همچنین کمبود مواد اولیه از یک سو و نوسانات شدید قیمتی از سوی دیگر باعث شده تا تولیدکنندگان مواد اولیه مورد نیاز را در قیمت‌های بسیار بالا تأمین کنند.

شاخص کل اقتصاد – دوره سیزدهم

- ✓ عدد شاخص کل اقتصاد (۴۴/۴۷) وضعیت رکود در فعالیت اکثر بنگاه‌های اقتصادی به خصوص در بخش خدمات و کشاورزی را نشان می‌دهد و نسبت به شهریور ماه (۴۶/۸۶) کاهش در فعالیت بنگاه‌ها با شدت بیشتری ادامه دارد.
- ✓ شاخص قیمت خرید مواد اولیه یا لوازم خریداری شده (۹۳/۱۷) بار دیگر رکورد شکسته و در مهر بیشترین مقدار خود را طی ۱۳ ماه گذشته از ابتدای شروع طرح تاکنون داشته است.
- ✓ شاخص میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (۴۴/۵۱) نسبت به ماه قبل (۴۸/۴۶) نرخ کاهش بیشتری را داشته است که عمدتاً به دلیل کاهش استخدام در بخش خدمات است.
- ✓ شاخص میزان فروش کالاها یا خدمات (۴۱/۸۵) همچنان نسبت به ماه قبل کاهشی است که ناشی از افزایش قیمت‌ها و در پی آن کاهش سفارشات است.

شاخص مدیران خرید کل اقتصاد

بر اساس آخرین نظرسنجی های گزارش از اقتصاد کل جهان در ماه سپتامبر قویترین افزایش رشد اقتصادی که همراه با تقاضای روزافزون باعث بازگشت رشد اشتغال در سطح جهانی شده است. با این حال، سرعت کلی رشد تولید کاهش یافته است. گزارش JPMorgan از PMI برای اولین بار در پنج ماه گذشته کاهش یافت و از ۵۲/۴ در آگوست به ۵۲/۱ کاهش یافته است. در حالی که نگرانی در مورد افزایش موج های بعدی کووید، انتظارات تجاری در مورد چشم انداز برای دومین ماه کاهش یافته است.

بر اساس گزارش ماه اکتبر مؤسسه IHS از نتایج PMI بخش صنعت در منطقه یورو، افزایش در رشد صنایع در ماه اکتبر ادامه دارد و شاخص برای این ماه ۵۴/۸ به دست آمده است که نسبت به ماه قبل (۵۳/۷) افزایش داشته است. آلمان بهترین عملکرد را در بین کشورهای منطقه و افزایش در تولید و سفارشات جدید داشته است. اتریش نیز بیشترین مقدار شاخص را طی دو سال اخیر و ایتالیا طی ۳۱ ماه گذشته تجربه کرده اند. بیشترین رشد در سرمایه گذاری در کالاها دیده شده است این در حالیست که بهبود در رشد در دو سال اخیر بیشترین مقدار را داشته است.

طبق نظرسنجی انجام شده از بنگاه های اقتصادی کشور، شاخص مدیران خرید برای کل اقتصاد ایران در مهر ماه ۴۴/۴۷ به دست آمده است که نسبت به شهریور ماه (۴۶/۸۶) اندکی کاهش داشته است. بنگاه های اقتصادی شرکت کننده در طرح شاخص مهرماه، در مجموع وضعیت همه زیرشاخص ها را بدتر از ماه قبل ارزیابی کرده اند. نتایج نشان می دهد که بخش زیادی از این کاهش ناشی از رکود بالایی است که بخش خدمات و کشاورزی در مهر ماه داشته اند.

➤ شاخص میزان فعالیت های کسب و کار (۴۳/۵۱) نسبت به شهریور ماه (۴۸/۹۳) با نرخ کاهش بیشتری روبرو بوده است و به دلیل افزایش شیوع کرونا، مجدداً در فعالیت های بخش خدمات و کشاورزی در مهرماه روند کاهشی با نرخ بالایی اتفاق افتاده است.

➤ شاخص قیمت خرید مواد اولیه یا لوازم خریداری شده (۹۳/۱۷) در مهرماه نسبت به ماه قبل افزایش یافته به طوری که بیشترین مقدار خود را طی ۱۳ ماهه گذشته از ابتدای شروع طرح تاکنون داشته است. افزایش پیوسته قیمت خرید مواد اولیه افزایش در شاخص قیمت محصولات تولید شده یا خدمات ارائه شده (۷۷/۳۱) را در مهرماه در پی داشته است. شاخص قیمت مصرف کننده در مهرماه نسبت به شهریور ماه نیز ۷ درصد افزایش داشته است و نرخ تورم ۲۷/۲ درصدی در مهرماه نیز مؤید این افزایش قیمت است.

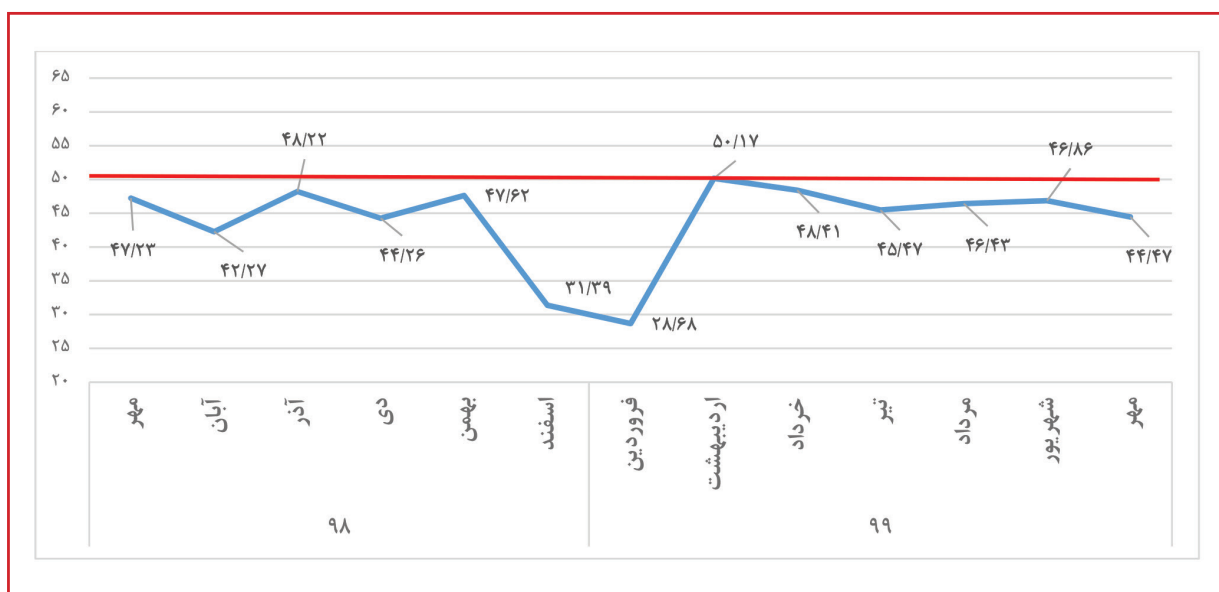
➤ شاخص میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (۴۴/۵۱) نسبت به ماه قبل (۴۸/۴۶) نرخ کاهش بیشتری را داشته است که این کاهش بیشتر به دلیل کاهش استخدام در بخش خدمات و کشاورزی بوده است.

➤ شاخص میزان فروش کالاها یا خدمات (۴۱/۸۵) همچنان نسبت به ماه قبل کاهشی است و نسبت به شهریور ماه (۴۴/۵۱) نرخ کاهش بیشتری داشته است و این به دلیل افزایش قیمت ها و کاهش سفارشات به خصوص در بخش خدمات و کشاورزی است.

جدول ۱: شاخص کل اقتصاد - شاخص مدیران خرید (PMI) مهر ماه ۱۳۹۹

مهر ۹۹	شهریور ۹۹	مرداد ۹۹	شاخص
۴۴/۴۷	۴۶/۸۶	۴۶/۴۳	شاخص کل اقتصاد
۴۳/۵۱	۴۸/۹۸	۴۷/۵۸	میزان فعالیت‌های کسب و کار
۴۶/۱۶	۴۶/۹۳	۴۱/۵۳	میزان سفارشات جدید مشتریان
۴۷/۹۰	۴۸/۵۰	۵۳/۲۸	سرعت انجام و تحویل سفارش
۳۶/۵۵	۳۵/۶۴	۴۰/۲۴	موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده
۴۴/۵۱	۴۸/۴۶	۵۰/۳۲	میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی
۹۳/۱۷	۸۸/۷۵	۹۰/۲۷	قیمت خرید مواد اولیه یا لوازم خریداری شده
۴۶/۴۲	۴۳/۰۱	۴۸/۴۰	موجودی محصول در انبار یا کارهای معوق
۴۲/۴۹	۴۱/۵۶	۴۲/۹۱	میزان صادرات کالا یا خدمات
۷۷/۳۱	۷۲/۳۳	۶۴/۲۶	قیمت محصولات تولیدشده یا خدمات ارائه شده
۵۳/۷۴	۵۳/۴۷	۵۴/۴۴	مصرف حامل‌های انرژی
۴۱/۸۵	۴۶/۲۰	۴۳/۴۵	میزان فروش کالاها یا خدمات
۴۱/۱۵	۴۴/۵۱	۵۱/۵۵	انتظارات در ارتباط با میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده

نمودار ۱: مقایسه شاخص کل اقتصاد

شاخص مدیران خرید در بخش صنعت

بر اساس داده‌های به دست آمده از بنگاه‌های بخش صنعت، شاخص مدیران خرید صنعت در مهر ماه، ۵۲/۲۲ است و نرخ افزایش در تولید نسبت به شهریور (۵۴/۵۳) اندکی کاهش داشته‌است. به غیر از کاهش شدید موجودی مواد اولیه خریداری شده سایر زیرشاخصهای اصلی تعیین کننده شاخص کل، وضعیت را بهتر از ماه قبل نشان می‌دهند.

➤ شاخص موجودی مواد اولیه خریداری شده (۳۷/۴۶) همچنان روند کاهشی دارد به طوری که طی ۶ ماه گذشته به کمترین مقدار خود رسیده‌است.

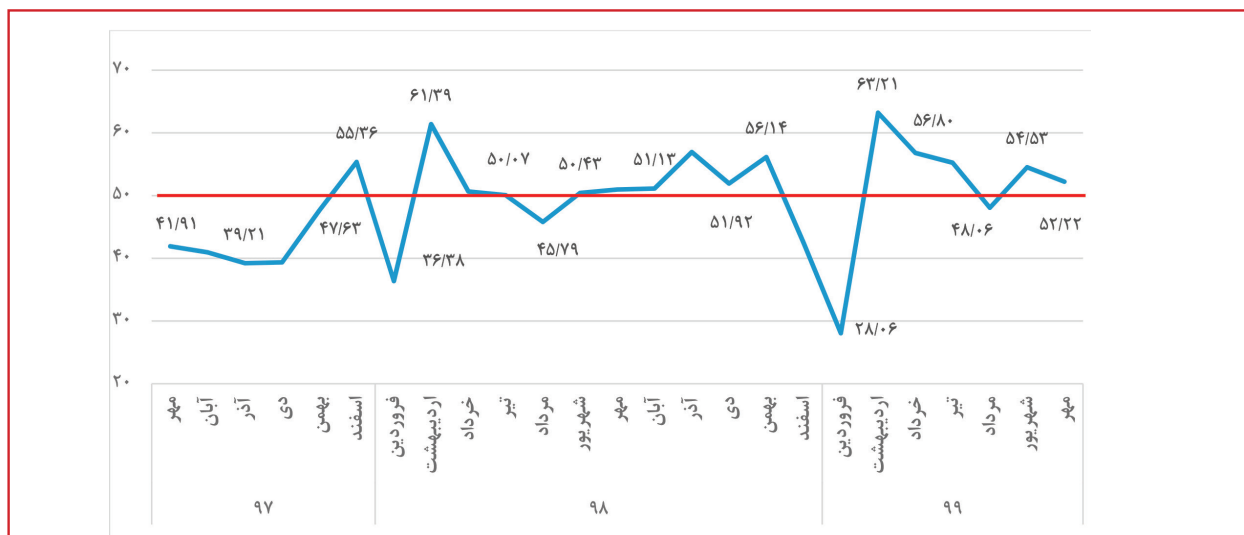
➤ قیمت مواد اولیه خریداری شده (۹۴/۸۲) نسبت به شهریور ماه (۹۳/۰۸) باز هم افزایش داشته است و طی ۲۵ ماه گذشته از شروع طرح بیشترین مقدار خود رسیده‌است و به تبع آن قیمت فروش محصولات تولید شده (۷۴/۸۱) در مهرماه نسبت به شهریور افزایش داشته است. کمبود مواد اولیه از یک سو و نوسانات شدید قیمتی از سوی دیگر باعث شده تا تولیدکنندگان همچنان مواد اولیه مورد نیاز را در قیمت‌های بسیار بالا و حتی با کیفیت‌های پایین تأمین کنند.

➤ موجودی محصول نهایی در انبار (۴۵/۲۰) نسبت به ماه قبل (۴۹/۱۳) کاهش داشته است. کمبود نقدینگی و کمبود مواد اولیه باعث شده تا تولیدکنندگان متناسب با میزان سفارشات مشتریان تولید کنند و از یک سو با توجه به قیمت بالای مواد اولیه و کمبود آن، و از سوی دیگر به منظور تأمین سرمایه در گردش، موجودی انبار را کاهش دهند.

➤ شاخص کل شامخ در بخش صنعت برای صنایع فرآورده‌های نفت و گاز (۴۰/۹)، صنایع کانی غیرفلزی (۴۷/۵) کمترین مقدار و نسبت به ماه قبل و صنایع فلزی (۵۹/۱)، سایر صنایع (۵۸/۹) وضعیت بهتری نسبت به دیگر صنایع این بخش داشته‌اند. همچنین انتظارات تولید در ماه آینده برای صنایع وسایل نقلیه و قطعات وابسته (۷۲/۴) (به دلیل رونق خودروسازی‌ها) نشان دهنده خوشبینی و در صنایع پوشاک و چرم (۴۱/۷) (به دلیل کمبود شدید و گرانی مواد اولیه) نشان دهنده بدبینی بنگاه‌های اقتصادی این بخش‌ها برای به ماه آینده است.

به طور کلی کمبود مواد اولیه و افزایش شدید قیمت‌ها در بخش صنعت که منجر به افزایش در قیمت فروش محصولات تولید شده نیز شده‌است. در مهرماه همه تولیدکنندگان به صورت یکصدا از افزایش شدید و نابسامانی قیمت ارز و کمبود مواد اولیه مورد نیاز خود و همچنین قوانین محل کسب و کار شکایت داشتند و این موضوع منجر به توقف برخی از خطوط تولید شده‌است. با توجه به این که از نظر اکثر فعالان اقتصادی به علت نوسانات شدید قیمتی شرایط حتی برای ماه آینده قابل پیش بینی نمی‌باشد، با این حال همزمان با برگزاری انتخابات امریکا کمی انتظارات خوشبینانه نسبت به افزایش فعالیت‌ها در ماه آینده وجود دارد.

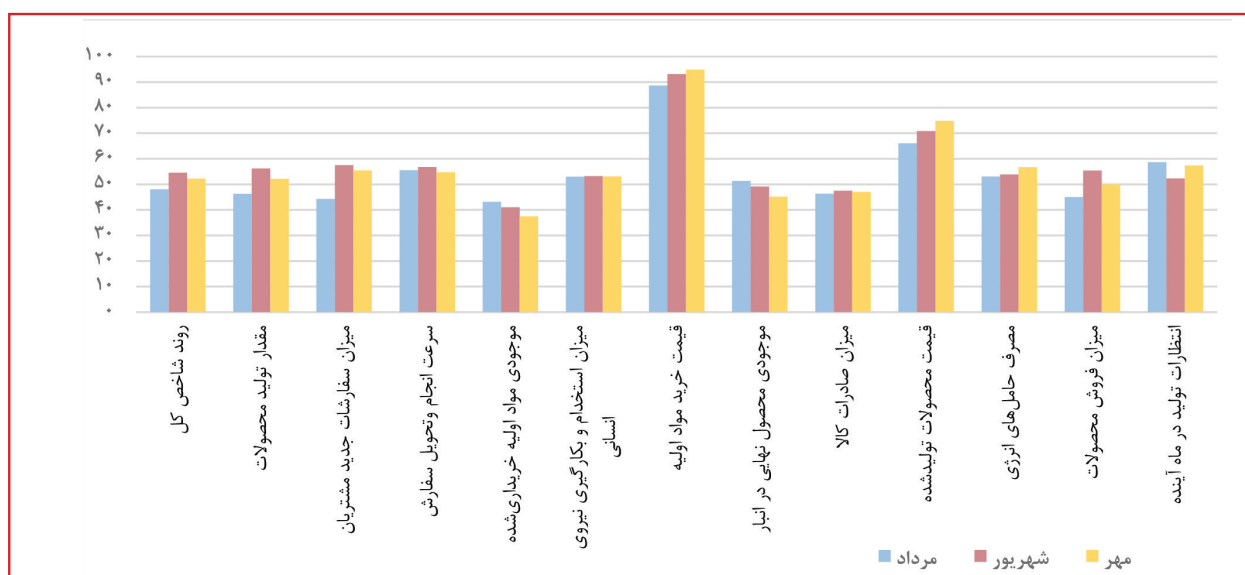
نمودار ۲: مقایسه روند شامخ بخش صنعت

جدول ۲: شاخص صنعت - شاخص مدیران خرید (PMI) مهر ماه ۱۳۹۹

شاخص	مرداد ۹۹	شهریور ۹۹	مهر ۹۹
شاخص کل صنعت	۴۸/۰۶	۵۴/۵۳	۵۲/۲۲
مقدار تولید محصولات	۴۶/۲۳	۵۶/۱۷	۵۲/۱۶
میزان سفارشات جدید مشتریان	۴۴/۲۳	۵۷/۴۸	۵۵/۴۲
سرعت انجام و تحویل سفارش	۵۵/۴۹	۵۶/۷۲	۵۴/۶۶
موجودی مواد اولیه خریداری شده	۴۳/۰۹	۴۱/۰۱	۳۷/۴۶
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۵۲/۹۸	۵۳/۱۷	۵۳/۰۸
قیمت خرید مواد اولیه	۸۸/۶۳	۹۳/۰۸	۹۴/۸۲
موجودی محصول نهایی در انبار	۵۱/۲۸	۴۹/۱۳	۴۵/۲۰
میزان صادرات کالا	۴۶/۳۲	۴۷/۴۴	۴۷/۰۳
قیمت محصولات تولید شده	۶۶/۰۱	۷۰/۸۰	۷۴/۸۱
مصرف حامل‌های انرژی	۵۳/۰۰	۵۳/۷۹	۵۶/۶۹
میزان فروش محصولات	۴۴/۹۷	۵۵/۳۸	۴۹/۹۸
انتظارات تولید در ماه آینده	۵۸/۶۲	۵۲/۲۸	۵۷/۳۶

نمودار ۳: مقایسه شاخص‌های بخش صنعت در سه ماه منتهی به مهر ۹۹

جدول ۳: وضعیت شاخص‌های صنایع منتخب از نگاه طرح شاخص مدیران خرید - مهرماه ۱۳۹۹

شاخص	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع فرآورده‌های نفت و گاز	صنایع نساجی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	صنایع غذایی	صنایع شیمیایی	چوب، کاغذ و مبلمان	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	پوشاک و چرم	سایر صنایع
شامخ گروه	۵۱/۱	۴۰/۹	۵۷/۰	۴۸/۸	۴۷/۵	۵۹/۱	۵۰/۴	۵۰/۹	۴۹/۰	۵۳/۹	۵۱/۰	۵۸/۹
مقدار تولید محصولات	۵۴/۵	۴۰/۰	۵۵/۰	۴۶/۸	۴۳/۳	۶۰/۹	۵۲/۹	۵۰/۰	۴۶/۷	۵۳/۴	۵۰/۰	۶۴/۳
میزان سفارشات جدید	۴۵/۵	۳۸/۰	۶۵/۰	۵۲/۲	۵۲/۳	۶۳/۰	۵۰/۰	۵۷/۰	۵۶/۷	۵۰/۰	۵۸/۳	۵۷/۱
سرعت انجام و تحویل سفارش	۵۹/۱	۵۴/۰	۶۵/۰	۴۸/۴	۵۲/۳	۵۶/۵	۵۵/۷	۵۰/۹	۵۳/۳	۵۵/۲	۴۵/۸	۷۱/۴
موجودی مواد اولیه	۴۰/۹	۱۸/۰	۲۰/۰	۳۵/۵	۴۰/۰	۳۷/۰	۳۸/۶	۴۲/۱	۳۶/۷	۴۱/۴	۴۱/۷	۳۵/۷
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۵۴/۵	۴۸/۰	۶۰/۰	۵۱/۶	۴۳/۳	۶۴/۱	۵۰/۰	۴۷/۴	۴۳/۳	۶۵/۵	۵۰/۰	۵۷/۱
قیمت خرید مواد اولیه	۸۶/۴	۹۴/۰	۱۰۰/۰	۹۱/۹	۹۶/۷	۹۲/۴	۹۸/۶	۹۴/۷	۹۶/۷	۹۱/۴	۱۰۰/۰	۹۲/۹
موجودی محصول (انبار)	۴۵/۵	۲۴/۰	۳۰/۰	۴۰/۳	۶۰/۰	۵۵/۴	۴۲/۹	۴۳/۰	۴۰/۰	۳۷/۹	۳۷/۵	۳۵/۷
میزان صادرات کالا	۴۵/۵	۳۸/۰	۵۵/۰	۴۶/۸	۵۰/۰	۵۱/۱	۴۱/۴	۴۲/۱	۵۳/۳	۴۸/۳	۴۱/۷	۵۰/۰
قیمت محصولات تولیدشده	۷۷/۳	۸۶/۰	۹۰/۰	۸۰/۶	۶۶/۷	۷۳/۹	۶۷/۱	۷۹/۸	۷۶/۷	۶۹/۰	۷۵/۰	۸۵/۷
مصرف حامل‌های انرژی	۵۴/۵	۳۶/۰	۵۵/۰	۵۱/۶	۴۶/۷	۶۰/۹	۶۱/۴	۵۳/۵	۶۳/۳	۵۶/۹	۵۸/۳	۷۱/۴
میزان فروش محصولات	۳۶/۴	۳۲/۰	۶۵/۰	۴۵/۲	۵۰/۰	۵۷/۶	۵۱/۴	۴۷/۴	۴۶/۷	۴۶/۶	۴۵/۸	۴۲/۹
انتظارات تولید در ماه آینده	۵۹/۱	۴۸/۰	۴۵/۰	۵۴/۸	۶۶/۷	۵۹/۸	۵۴/۳	۶۱/۴	۴۳/۳	۷۲/۴	۴۱/۷	۵۷/۱

برخی مشکلات اصلی در مهر ماه از دید فعالان اقتصادی:

- عدم وجود نقدینگی برای خرید مواد اولیه، قوانین مخل تولید، کمبود سرمایه در گردش و افزایش قیمت ارز (صنایع فلزی)
- قوانین مخل صادرات در خصوص بازگشت ارز به قیمت نیمایی باعث شده تا صادرات برای بسیاری از تولیدکنندگان منطقی نباشد.
- وجود فساد، ایجاد موانع در کسب و کار به جای تسهیل کارها توسط وزارت صمت و بورس کالا، باعث رانت و رفتارهای مافیایی در تخصیص مواد اولیه مورد نیاز به تولیدکنندگان شده است. (صنایع ماشین سازی)
- افزایش قیمت و کمبود نهاده‌های دامی و همچنین تعیین قیمت فروش محصولات دامی تولید شده به قیمت مصوب که بسیار پایین تر از قیمت تمام شده است، باعث شده تا فروش نهاده‌ها در بازار به صرفه تر از تولید محصولات دامی برای تولیدکنندگان باشد. (کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری)
- همچنان سوء مدیریت و نداشتن ضابطه توسط بورس و پتروشیمی وجود دارد، تولیدکننده‌ها در تأمین مواد اولیه خود در گریدهای مورد نیاز از طریق بورس و پتروشیمی‌ها به شدت مشکل دارند چرا که پتروشیمی‌های گریدهای مناسب را فقط به چند تولیدکننده خاص عرضه می‌کند و حاضر به عرضه به سایرین نیستند در نتیجه به علت تقاضای بالا، قیمت‌ها هم در بورس کالا افزایش زیادی داشته است. (صنایع نساجی)
- افزایش شدید قیمت مواد اولیه تقاضای مشتریان و سفارشات جدید را کاهش داده (صنایع لاستیک و پلاستیک)
- کمبود شدید قطعات و ماشین آلات مورد نیاز برای انجام فعالیت و نوسانات شدید قیمتی. (استخراج معدن)
- گرانی قیمت پاکت و افزایش سایر هزینه‌ها، باعث افزایش قیمت محصولات و کاهش تقاضای مشتریان شده است. (کانی غیر فلزی)

معرفی طرح شامخ (شاخص مدیران خرید)

از میان شاخص‌های متنوع و گوناگون اقتصادی که توسط کشورها و سازمان‌های بین‌المللی انتشار می‌یابند، شاخص اقتصادی است که مورد پذیرش اکثر کشورهای توسعه‌یافته قرار دارد. در حال حاضر شاخص شامخ برای حدود ۲۹۰۰۰ بنگاه بخش خصوصی در بیش از ۴۰ کشور دنیا محاسبه و منتشر می‌شود. این شاخص که بر اساس پایش پرسشنامه‌ای به دست می‌آید، بینش آنی و تصویر سریعی از شرایط اقتصاد کلان به‌ویژه وضعیت رونق و رکود در بخش‌های صنعت و خدمات ارائه می‌دهد. ویژگی‌های این شاخص عبارتند از:

- ✓ داده‌های شامخ به صورت ماهانه در روزهای ابتدایی ماه و پیش از انتشار داده‌های رسمی منتشر می‌شود.
- ✓ شامخ، امکان مقایسه مستقیم بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه از طریق تولید داده‌های استاندارد شده را فراهم می‌سازد.
- ✓ داده‌ها در شامخ بر اساس مستندات واقعی کسب و کارها و نه بر اساس نظرات شخصی و حدس مدیران جمع‌آوری می‌شوند.
- ✓ به صورت مستمر و دقیق توسط بازارهای مالی، بانک‌های مرکزی، مراکز تصمیم‌گیری اقتصادی و رسانه‌ها در جهان پیگیری می‌شود.

در طرح شامخ، از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود به ۱۲ پرسش مطرح‌شده در قالب سه معیار وضعیت نسبت به ماه پیش (بهتر شده، بدتر شده و یا تغییری نکرده است)، پاسخ دهند. در صورت انتخاب گزینه بیشتر از ماه قبل: عدد ۱، گزینه بدون تغییر: عدد ۵/۰ و گزینه کمتر از ماه قبل: عدد صفر برای آن پرسش ثبت می‌شود. مجموع حاصل ضرب درصد پاسخگویان به هر یک از گزینه‌ها در عدد همان گزینه، مبین عدد شامخ در آن پرسش است. در نهایت معیار سنجش این شاخص عددی بین ۰ تا ۱۰۰ است. عدد ۰ و ۱۰۰ به ترتیب به معنای آن است که ۱۰۰ درصد پاسخگویان گزینه "بدتر شده است" و "بهتر شده است" را انتخاب نموده‌اند، عدد ۵۰ نشان‌دهنده عدم تغییر وضعیت نسبت به ماه قبل، بالای ۵۰ نشانه بهبود وضعیت نسبت به ماه قبل و زیر ۵۰ به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به ماه قبل است. بر این اساس، چنانچه عدد محاسبه‌شده زیر ۵۰ باشد، اما از عدد محاسبه‌شده ماه قبل بیشتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بدتر شدن وضعیت، کاهش یافته است. در مقابل، چنانچه عدد محاسبه‌شده بالای ۵۰ باشد اما از عدد ماه قبل کمتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بهبود وضعیت در مقایسه با ماه قبل، کاهش یافته است.

برای طراحی پرسشنامه و وزن‌دهی به ۵ پرسش اصلی در محاسبه عدد شامخ در اتاق ایران، از رویکردهای بین‌المللی با کمی تعدیل به صورت زیر استفاده شده است:

۱. مقدار تولید محصولات (پرسش اصلی با ضریب ۰.۲۵)
۲. میزان سفارشات جدید (پرسش اصلی با ضریب ۰.۳۰)
۳. سرعت انجام و تحویل سفارش (پرسش اصلی با ضریب ۰.۱۵)
۴. موجودی مواد اولیه (پرسش اصلی با ضریب ۰.۱۰)
۵. میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (پرسش اصلی با ضریب ۰.۲۰)
۶. قیمت خرید مواد اولیه
۷. موجودی محصول نهایی در انبار
۸. میزان صادرات کالا
۹. قیمت محصولات تولیدشده
۱۰. مصرف حامل‌های انرژی
۱۱. میزان فروش محصولات
۱۲. انتظارات تولید در ماه آینده

شامخ در برخی از کشورها در سپتامبر و اکتبر ۲۰۲۰

شامخ کل

شامخ صنعت

